

UNITÁRIUS ÉLET

XLIII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

1989. SZEPTEMBER—OKTÓBER

A világnak nincsen semmi oka azok ellen támadni, kik az eltemetett igazságnak a sötétségből előhozásában fáradoznak...

így szólt Dávid Ferenc élete utolsó szabad hónapjában 1579. febr. 24-én a tordai zsinaton híveihez...

„A mennyei atya dolgaival való foglalkozás”

Lukács 2, 49.

A hit ébrentartására az egyházak legfőbb feladata a kereszténység alapjait lefektető Jézus tanításának a tolmácsolása.

Hogy az egyházak ennek a feladatnak hogyan tesznek eleget, az hosszú ideig nem képezi bírálat tárgyát. Ennek tulajdonítható, hogy a XVI. századig az egyház a jézusi tanításokat magába foglaló evangéliumokat ki-sajátítja. Jézus tanítását úgy értelmezi és magyarázza, ahogy azt érdekei megkívánják. A XIX. századtól erre-felé azonban mind nagyobb teret nyer a kritika, amely-nek megállapításai behatolnak az egyházi tanításokba is. A német racionalista filozófusok hatására sok ir-racionális egyházi tan érvényét veszti, s a keresztény-ség — fennmaradása érdekében — arra kényszerül, hogy Jézus tanítását a maga tisztaságában, közérthe-tően és a korszellemnek megfelelően tolmácsolja. Az ésszerűsége való törekvés jegyében a teológusok több olyan kísérletet tesznek, amellyel az evangélium szö-vegét próbálják elfogadhatóbbá tenni. De ebbe a kísér-letbe beledolgoznak olyan sajátosságokat is, amelyek az evangéliumok egyetemességét alárendelik a hitelvi ál-láspontnak.

Ha nem is hasonló érvényű, de hasonló célzatú tö-rekvésekkel már az evangéliumok megírásakor talál-kozunk. Mind a négy evangélista más és más szempont figyelembevételével állítja össze Jézus életrajzát: de igaz, hogy mindenik más helyen, más időben és más körülmények között élő emberekkel akarja Jézust meg-ismertetni. Soraikból Lukács azzal emelkedik ki, hogy nem elégszik meg a Jézus felől hallottakkal. Ez az antiochiai származású orvos, aki Pál apostolon keresz-tül ismerkedik meg Jézussal, gondosan utánajár min-den értesülésnek és evangéliumába csak azokat veszi föl, amelyek — az ismert mai kifejezéssel élve — do-kumentációval is alátámaszthatók. Egyébként a Teofil-nak ajánlott evangéliumában azzal a Jézussal találko-zunk, aki az egész világnak szóló evangéliumot tolmá-csolja — aki mindenkinek üdvösséget hirdet, és aki senkit sem tart elveszettnek. Érdekes sajátossága evan-géliumának, hogy nemcsak Jézus belső életébe enged bepillantást, hanem hangsúlyozza azokat a szociális problémákat is, amelyeket a kor vagy nem vesz tudó-másul, vagy tévútra terel. Az evangélium három rész-re oszlik. Az első Jézus galileai működését, a második jeruzsálemi útját, a harmadik a Jeruzsálemben eltöltött napjait ismerteti. Ami az evangéliumnak a többitől eltérő sajátosságát jelenti az az, hogy foglalkozik Jézus gyermekkorával is.

A fölolvastott alapige ennek a gyermekkorának egy ki-ragadott mondanivalója, amely nem csupán a gyermek Jézus életének egyik epizódjáról szól, hanem megis-mertet egy korabeli vallásos ünneppel, a kovásztalan kenyér ünnepével.

Ez az ünnep ó-testamentumi eredetű. Visszavezet az egyiptomi fogságból való szabadulás idejébe, mikor is a hirtelen fölkerelkedő és Egyiptomból kivonuló zsidó-ságnak nincs ideje a hagyományos kenyérsütéshez, s a kovász nélküli kenyeret viszik magukkal.

Így az ünnep az Egyiptomból való kivonulásra em-lékeztet, s a néphagyomány útján nyeri el a "kovász-talan kenyér" ünnepe elnevezést.

Erre az ünnepre — melynek szertartása a jeruzsá-lemi templomban zajlik le — Izrael minden részéből összesereglenek az emberek. Lukács följegyzi, hogy a tizenkét éves Jézust szülei magukkal viszik az ünnep-re, majd — hazafelé menet — sehol sem találják. A lukácsi közlésből kiderül, hogy míg szülei kétségbe-esetten keresik, Ő a templomban a papok tanítását hallgatja. Amikor szülei rátalálnak, és elárasztják ag-gódó szemrehányással, Jézus természetes egyszerűség-gel kérdezi tőlük: "Avagy nem tudjátok-e, hogy nékem azokban kell foglalatossnak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai."

A mennyei Atya dolgaival való foglalkozást sokszor megkérdőjelezték, ez visszavezethető a Jézus személyé-nek tulajdonított tanításokra.

Mi unitáriusok Jézust embernek tartjuk, s ezt a megállapításunkat az evangéliumok közlésére alapoz-zuk. A keresztény egyházak jelentős része azonban a hangsúlyt az apostoli levelekben jelentkező, Jézussal kapcsolatos elképzelésekre helyezi. Így jön létre az a szemlélet, amely szerint a kereszténység alapja a Jézus-ban való hit. Az a kérdés, hogy miért kell hinni Jézus-ban — az apostoli levelekből közismert. Azért, mert rajta keresztül jutunk el az Istenhez.

Ezzel a megállapítással — nagy vonalakban — mi is egyetértünk. De nem értünk egyet azzal, ami ezután, vagy ebből következik. Hogy tudniillik Jézus az em-beriségért hozott áldozatával vezet el Istenhez. Szerin-tünk, Jézus halála nem önkéntes áldozat, hanem a korabeli szűklátókörűség tragikus következménye. El-lenben példaadó élete, az Istennel való állandó kap-csolata, az emberek előrehaladásáért tett szolgálatai nyomán valljuk, hogy Ő az Istenhez vezető legjárha-tóbb út megmutatója. A Jézusban való hit odáig vezet, hogy az eddigi Isten központú hit Krisztus központúvá alakul *A keresztények jelentős része Krisztus dolgaival foglalkozik, holott az alapigében Jézus a mennyei Atya dolgaival való foglalkozásra hívja föl a figyelmet.*

Ha kizárólag a Bibliát vesszük alapul, akkor úgy tűnik, hogy a mennyei Atya dolgaival a teremtés, a fenntartás és a gondviselés azonosítható. Ez az a mun-kakör, amelyet a teológia kizárólag az Isten munkája-ként tüntet föl. Mondanom sem kellene, hogy az idők

(Folytatás a 2. oldalon)

„A mennyei atya dolgaival való foglalkozás”

(Folytatás az 1. oldalról)

folymán rájön az ember, hogy pl. a teremtést említsem, nem korlátozódik csupán az ótestamentumi teremtéstörténetben leírt folyamatra. Mióta az ember ráébredt saját alkotó képességére, azóta maga is gyakorolja mind a teremtés, mind a fenntartás és az igazgatás munkáját, ha nem is isteni színvonalon, de az isteni akaratnak és az emberi képességnek megfelelően. Különbözik az unitárius teológia a teremtést nem tekintí lezárt folyamatnak. Ezzel nem Isten egyedüli mindenhatóságát akarja kétségbevonni, hanem annak a meglátásnak ad hangot, hogy az életnek számtalan olyan területe van, ahol beszélhetünk a teremtés szükségességéről, de ezt a teremtést az embernek kell beteljesítenie.

Itt az a kérdés vetődik fel, hogy az embernek tulajdonított gyarlóság hogyan viszonyul — többek között — a teremtés munkájához. Vagy másképpen fogalmazva, milyen viszonyban áll fönn az Isten és az ember között?

Ezek a kérdések nem újkeletűek. Ezért csupán azt kívánom megemlíteni, ami a názáreti Jézusnak az e kérdésben való véleményét jelenti.

Jézus föllépéséig az Istent az embertől végtelen űr választja el. Az ember ki van szolgáltatva Istennek. Ha az ótestamentumi könyveket olvassuk, az az érzésünk, hogy ez a kiszolgáltatottság az isteni akarat félremagyarázásából adódik. Köztudomású, hogy az ótestamentumi időkben a próféták, később pedig a papi rend az isteni akarat tolmácsolója. Amíg az emberekhez a próféták szólnak, addig az isteni akarat reálisnak mondható. De amikor a papi rend tolmácsolja azt, az egyre irreálisabbá válik. Ugyanis a papi rend — a tömegek feletti uralom elérése érdekében hivatkozik Istenre, és hangoztatja annak haragvó és bosszúálló voltát.

Amikor Jézus megkezdte tanítói munkásságát, megkérdőjelezi a papi rend illeten feladatát. Tulajdonképpen nem törekszik annak erőszakos felszámolására. Tanításával, munkájával és példaadással igyekszik az embereket a maga álláspontjának megnyerni. Az Isten nem haragvó, és nem bosszúálló — hirdeti. Az Isten jóság, megbocsátás, igazság, irgalmasság és szeretet —, aki éppen ezért jóságot, megbocsátást, igazságot, irgalmasságot és szeretetet vár az emberek egymáshoz való viszonyában. Ha Jézus csak tanítja ezt, szava pusztába hangzó üres szónak bizonyul. Sikere abból van, hogy tanítását meg is éli. Mindez elegendőnek bizonyul ahhoz, hogy benne többet lássanak az átlagembereknél, és hogy a későbbi korok Istent is lássanak benne. Jézus azonban a neki tulajdonított vonásokat minden emberben meglévőnek tanítja. Az ember Isten gyermekévé válását abban hirdeti meg, hogy az

ember méltó az Istennel való kapcsolat teremtésére. Tehát az ember korántsem annyira esendő, hogy ne juthatna el Istenhez és ne értené meg, hogy mi az Istennek akarata — és ne tudna ennek megfelelően cselekedni. Az alig tizenkét éves Jézus szavai lényegében erre utalnak. A mennyei Atya dolgaival való foglalkozást, mint kötelességet hirdeti meg, és arra is gondolhatunk, hogy az ennek való elégettel eredménye az Isten országába való érkezésünk.

A mennyei Atya dolgaival való foglalkozás azért figyelmet érdemlő, mert az a biztonságot eredményezi. Ez pedig föltételezi az emberekhez való helyes viszonyulást, a kösziklára való alapozottságot és a boldog életet.

Van egy evangéliumi fejezet, amely a tanítványok ilyen jellegű magatartását mutatja be — de ellenkező előjellel. Eszerint a tanítványok, át akarván evezni a Genézaret tavon, viharba kerülnek. Amikor legnagyobb a rettegés, megjelenik Jézus, és így szól hozzájuk: „Ne féljete!” Ezek a szavak visszaadják a tanítványok biztonságérzetét és erejüket, s minden baj nélkül elérik a tó túlsó partját. Bár ez a példázat egyike a már említett Krisztus központiségre vezető epizódoknak, amelyeknek realitását megkérdőjelezhetjük, mégis sok igazságot tartalmaz. A jelen esetben azt, hogy van, aki gondját viseli az embernek. Aki a nehéz és megpróbáltatásokban ott van mellette, és nem engedi, hogy élete tragédiába fúljon. Ahogy a tengeren a tanítványoknak Jézus az erő és az oltalom, úgy nekünk az Isten. Főképpen ma, amikor ismét minden a forrongás állapotában van, és még sok kérdésben nem látunk tisztán. Amikor sok embert még mindig a hatalom megszerzésének vágya fűt, s amikor a technika még mindig fölhasználható az emberi alkotások elpusztítására. Vajon ebben az állapotban mi biztosítja a minőségi cselekvést? A szeretet! Az, ami a jézusi tanítás lényege, a mi biztonságunk alapja, amit csak akkor tudunk gyakorolni, ha magunkévá tesszük a mennyei Atya akaratát. Ezen múlik annak felismerése, hogy mit akar tőlünk az Isten. Milyen feladat betöltésére hív el, és mit kell tenni az élet teljessé tétele érdekében. Jézus olyanképpen nyilatkozik, hogy „nem az megy be a mennyeknek országába, aki mondja, hogy Uram, Uram, hanem aki cselekszi a mennyei Atya akaratát...”

A mennyei Atya akarata a szeretetnek az életbe való átültetése, az egymásnak megbecsülése, és az életet előmozdító értékek tiszteletben tartása. Ezek jelentik ma emberségünket, Istenre találásunkat, Jézust követésünket. Vessük hát jól emlékezetünkbe a lukácsi evangélium Jézus ajkára adott, de felénk is elhangzó követelményét, hogy nekünk azokban kell foglalatossáknak lennünk, amelyek a mi Atyánknak dolgai. Ámen.

Kelemen Miklós

Budapest is one of the destinations of the post-Congress tour in 1990. Center: Bishop Janos Huszti, newly elected head of the Hungarian Unitarian Church at the main church in Budapest

Az IARF NEWS-HÍREK című szemléjének legutóbbi száma közölte a fenti képet azzal a megjegyzéssel, hogy Huszti János püspök vezetése alatt fogadja a magyarországi unitáriusság az 1990. évi hamburgi világkongresszusról Budapestre érkező turistacsoportot. A képen balról jobbra: Orbókné Szent-Iványi Ilona, Diether Gehrman IARF főtitkár, Huszti János püspök, dr. Ferencz József ny. püspök és Irmtrud Schmalenbach, az IARF titkárnője láthatók

1990. január 1-től lapunk előfizetési díját kénytelenek vagyunk évi 120 Ft-ra felemleni. A HELIR már így fogja ősszel a jövő évi nyugtákat kiküldeni.

Dr. Kovács Lajos kolozsvári püspök egyik vidéki gyülekezetben végzett szolgálata után a templom előtt hívei körében áll Nagyajtán.

Dávid Ferenc óta a mindenkori kolozsvári unitárius püspök jelentette a magyar unitáriusok szemében azt az embert, akinek személye megtestesítette az egyház hatalmát és vezetését.

Ez a pozíció az évszázadok múlása során végig megmaradt, és az impériumok változása idején is figyelemmel kísérték mindenütt a Kolozsváron erősödő vagy halványuló unitárius eszméket. Így a Magyarországi Unitárius Egyház is igyekezett az atyafiságos kapcsolatot a szellemi együvértartozás szellemében ápolni.

Kolozsvárott lakó jelenlegi püspök dr. Kovács Lajos, ez év november 13-án tölti be nyolcvanadik életévét, és ez a tiszteletre méltó idő valamennyi magyar unitárius hívő lelkében mind a múlt, mind a jövőre nézve gondolatokat ébreszt.

Bár Kovács Lajos életpályájáról már máskor is megemlékeztünk, ezt most sem tudjuk elhagyni, már csak az újabb nemzedékek okulása céljából sem.

Kovács Lajos 1909. november 13-án Kissolymoson született, és felmenői között találjuk Kriza Jánost, akinek "Vadrózsák" című népköltészeti gyűjteménye Bartók Bélának is kedves olvasmánya, és részben ihletője volt.

Édesapja, idősebb Kovács Lajos Brassóban volt lelkész és esperes, így Kovács Lajos is ott kezdte tanulmányait, majd Székelykeresztúron érettségizve, a kolozsvári Teológiára iratkozott be. Tanulmányait a marburgi, oxfordi és strasbourgi teológiai fakultásokon egészítette ki, mely évek során jelentős nyelvismeretet is szerzett, melyek későbbi nemzetközi kapcsolataiban nagy segítségére voltak, és tekintélyt biztosítottak számára.

Strasbourgban szerzett doktorátust Albert Schweitzerről szóló értekezésével. Kolozsvárt teológiai tanári vizsgát tett. Sepsiszentgyörgyön volt lelkész, majd a kolozsvári Teológián az újszövetségi tanszéket vezette 1942-től.

1956-tól egyházi főjegyző, majd dr. Kiss Elek püspök elhunytá után, 1972-ben a Romániai Unitárius Egyház püspökévé választották. Ezt a nehéz feladatot immár 17 éve látja el. Előtte is nemzetközi tekintélynek örvendett és több testületnek,

illetve azok vezetőségének tagjává választották. Ezek közül is kiemelkedik az IARF, amelyben 1964 óta működik, kilenc kongresszusán aktív tevékenységet végzett, és a ciklikus választások során 3 éven át az elnöki tisztséget is betöltötte. A szervezet Végrehajtó Bizottságába — az ottani 3 évenként esedékes személycserék ellenére — Ferencz József ny. püspökünkkel együtt, mint a két legtekintélyesebb személyt rendszeresen újraválasztják. Részt vett két ízben is a keresztény békekongresszuson; a nagy-britanniai és észak-amerikai társegyházak közgyűlésein, és nem utolsósorban egyházunk több nevezetes ünenpségén, így püspökünk beiktatásán és több zsinatunkon, amelyeken rendszeresen felszólt és templomi szolgálatot is végzett.

Kapcsolatainkat mi is ápoltuk, ott voltunk 1972-ben püspöki beiktatásán, több zsinati főtanácsn, az IARF vezetőinek társaságában, azok erdélyi látogatásán, és reméljük, hogy ez a kapcsolat továbbra is fenntartható lesz.

Ebben a reményben kívánjuk a Magyarországi Unitárius Egyház vezetősége és tagjai, de bizvást mondhatom, valamennyi magyar egyház nevében, hogy dr. Kovács Lajos püspök érje meg születésnapját jó erőben, és további munkájára, valamint egyháza és családja boldogulására Isten bőséges áldását kérjük.

Bartók Béla
főgondnok

"... A pap az emberek fizetett szolgálja... A próféta az Isten szolgálja. Nem tartják, nem fizetik, feltolja magát, nem tágit, szól alkalmas és alkalmatlan időben. Megzavarja az emberek boldogságát, ítéletet hirdet. Az isteni élet fáklyavivője. S az isteni élet meg nem álló, folyton előre néző fejlődés. Kilendíti az embereket a megszokott kerékvágásból. Mindig a jobbat követeli. A hagyományokat alapul használja, nem törvénynek. Az emberek kívánságát az isteni akarathoz méri.

Lelkész vagyok: egy kicsit pap: nagyobb részt próféta... Szólok az igazságot, hirdetem az igazibb, teljesebb, istenibb élet szükségességét, akár élvezik beszédeimet a hívek, akár nem."

Balázs Ferenc gondolatai „A Rög alatt” c. kötetéből.

GYERMEKHITOKTATÁS

A budapesti unitárius egyházközség ez év őszétől is folytatja a vasárnapi hitoktatást.

Az eddigiektől eltérően, minden vasárnap de. 11 órától lesz hitoktatás a Nagy I. u. 4. sz. I. emeleti irodában. A hitoktatást 1989. okt. első vasárnapján, okt. 1-én kezdjük, Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész vezetésével, Vadady Attila kántor énektanításával és világi személyek segítségével.

Külön beiratkozni nem kell, szeretettel várjuk unitárius ifjainkat.

A Belső Béke és Külső Béke

Dr. Nikkyo Niwano, a Rihssho Kossei-kai elnöke javaslatai az ENSZ III. leszerelési kongresszusán.

(rövidített szöveg)

Mindenekelőtt szeretném kifejezni szívből jövő hálám mindazoknak, akik lehetőséget nyújtottak, hogy megtarthassam ezt a beszédemet. Szerencsére, lehetőségem volt indítványokat tenni az első Leszerelési Konferencián is a WRCP (Vallás és Béke Világkonferencia) nevében és a II. leszerelési konferencián az IARF (Vallásszabadság Nemzetközi Szervezete) képviselőjében.

Ezen alkalmakkor javaslattal fordultam az Egyesült Államok és a Szovjetunió vezetőihez, mondván: "A helyett, hogy vállalják a kockázatot a fegyverkezéssel, vállaljanak nagyobb kockázatot és felelősséget a béke és leszerelés érdekében." Ugyanakkor nyomatékosan kiemeltém, hogy a világ biztonságát nem lehet egy ingatag erő-egyensúlyra alapozni, inkább egy újonnan kialakítandó értékrendre. Az Egyesült Államok és a Szovjetunió között létrejött az igen nagy és értékes eredmény, mellyel mintegy felgördült a függöny a leszerelés új korszaka előtt.

Két fajta béke van: "belső béke" és "külső béke".

A belső béke a szellem békéje. A külső béke egy olyan béke, amely politikai eszközökkel valósul meg. Az emberek, ha a világbékéről vitatkoznak, a külső békére gondoltak. Ahhoz, hogy a külső béke megvalósuljon, először szükségünk van a belső béke megteremtésére. Mióta ember az ember, a gyűlölet, a viszály és más oktanak tettek útját választotta. Még akkor is, ha az összes nukleáris fegyvert felszámolja, az ember továbbra is használja a hagyományos és vegyi fegyvereket. Ha ezek sem volnának, akkor botokat és köveket.

A kölcsönös bizalom megteremtéséért, még nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk a párbeszéd előmozdításáért és a kulturális cserekapcsolatok érdekében a nem kormányzati szervezetek között.

Azt is gondolom, hogy a leszerelés révén megtakarított pénzt a fejlődő országok megsegítésére kellene felhasználni. Az összes ország éves katonai költségvetése dollármilliárdokat tesz ki. Meg kell találnunk a módját, hogy a leszerelés révén megmaradt összeget az elmaradt országok életszínvonalának fejlesztésére használják fel. Ebben a vonatkozásban a Rihssho Kossei-kai, a szabadelvű buddhista szövetség elnökeként folytatom a munkát az "Adományozzon egy étkezést!" (ONE MEAL CAMPAIGN) mozgalomért. Ebben a résztvevők minden hónapban lemondanak egy étkezésről, és annak pénzbeli értékét, azoknak a szervezeteknek adományozzák, amelyek azt az éhségövezetek megsegítésére fordítják.

Ez azt is lehetővé teszi, hogy ha csak ideiglenesen is, megosszák az éhezéssel oly sok ember szenvedését.

Eredményként 20 országban összesen 4 és fél milliárd yent adományoztunk az UNICEF-nek és 50 nem kormányzati szervezetnek és intézetnek. Minél több ember csatlakozik a kampányunkhoz a világ minden részéről, az eredmény annál óriásibb lesz. Ha a mozgalom ismertté válik, és minden fejlődő ország a közösségen keresztül bekapcsolódik a munkába, ha ez a "béke-alapítvány a fejlesztés érdekében" pártatlan, nem kormányzati képviselők által irányított, kitűnő eredményeket érhet el.

Az észak-dél probléma sohasem fog megoldódni, amíg az északon élő emberek fegyvereket exportálnak délnek. A probléma csak oly módon oldható meg, ha Észak kifejezi szolidaritását Dél népének.

A béke lényege az emberi túlélés és biztonság, mely a mi tudatosságunkra alapozódik, mert szükségszerű, hogy összhangban éljünk a többi emberrel.

Ebben az érzésben kívánom befejezni beszédemet azzal az ösztönzéssel, hogy törekedjünk "belső békén" megteremtésére, amitől a "külső béke", vagy más néven a világbéke függ.

Angolból fordította:
Aradi Péter

Florence Nightingale unitárizmusa

Újabb könyv bizonyítja, hogy a vallási rajongás fontos indítéka volt Florence Nightingale, a betegápolás híres úttörője munkásságának, és hangsúlyozva az unitárius nevelésének befolyását is.

A "Bevezető a betegápolás történetéhez" c. mű három szerzője, Robert Dingwall, Anne Marie Rafferty és Charles Webster közül dr. Webster maga is unitárius nevelésben részesült.

A mű védelmezi Florence szüleit leányuk csípős megjegyzéseivel szemben, mondván, nem tűnnek oly gyengéknek és gáncsoskodóknak, amint azt Florence leírja.

"William Nightingale gazdag és művelt úr volt, ki komolyan érdeklődött az utazás, a tudományok és a liberális politika iránt. Bár saját parlamenti ambícióit nem tudta valóra váltani, számos fontos ember barátságát beírta az európai és brit reformista intelligencia köréből. Fanny Nightingale tekintélyes úrnője volt politikai és társasági szalonjuknak.

E társaság befolyása tükröződik a Nightingale leányok haladó szellemű neveltetésében is."

A szerzők megjegyzik, hogy ha a szülők időnként szembeszegültek is leányukkal, ez nem annyira előítélet volt, hanem inkább az, hogy tudatában voltak Florence impulzív természetének és érthető gyanakvással viselkedtek misztikus vallási hajlama iránt.

"E rajongás segít megérteni Florence munkáját" — mondják a szerzők. Összekapcsolódik a korból fakadó buzgóság heves önzésével. Florence szilárd elhivatottságát Istennel való személyes beszélgetéseire alapozta, s ez az érzése felülemelkedett a betegápolással foglalkozó apácarendek szektaszellemén.

Florence korának jelentős személyisége volt. Munkásságát a korai viktoriánus emberszeretet hatja át, szegezi le a könyv. E kiadványban a vallásos és bibliai tanok alárendelt szerepet játszanak.

"Mégis, tekintettel unitárius nevelésére, hite a keresztény cselekedetek fontosságának igazi protestáns hangsúlyt ad" — mondja a könyv.

A szerzők rámutatnak arra is, hogy a huszadik századi tudósok néha nehézségbe ütköztek a viktoriánus kor vallási meggyőződésének megértésében.

"Mai szemmel, talán úgy tekinthetünk rá, mint olyanra, ki megtestesíti azt a gazdag, nagyvonalú, intellektuális nőt, ki egyrészt élvezte születési privilégiumait, másrészt gyötrelmes tudatában van azok testi, lelki szegénységének, kiknek munkája révén biztosított saját pozíciója. De úgy érezte, hogy a megoldást csak saját személyes munkájában találhatja meg, és nem az átfogó szociális reformokban."

Monica Baly, a "Florence Nightingale, és a betegápolás hagyománya" című munkájában szintén új megvilágítást kölcsönöz Florence személyének, és leszögezi, hogy vallásos hite áthatotta egész munkásságát, és szívében mindig unitárius maradt.

(Az angliai unitárius Iquirerből fordította)

Koncz Ildikó

"Az én népfőiskolám nem ismeri sem a gyűlöletet, sem a babonát.

Be könnyű volna itt is és be könnyű máshol felkorbácsolni az emberek vérért. Magyarságot fújni beléjük, hogy gyűlöljék a mást és babonásan higgyék: a magyar a föld legelső népe. A dánt is ez mozgatta meg a múlt évszázadban. A dán népfőiskolák az ifjúság tömegére hatnak, mert fajimádók a lélek gyökereig. Hát én nem lehetnék körülrajongott vezetője a transzilvániai magyarságnak, ha a faji önhiúság elavultságának hízelegni tudnék s bár egy cseppje felfedezhető lenne bennem a hódító faj elleni megvetésnek és gyűlöletnek? De rossz magyar vagyok, mert úton-útfélen, előadó termekben, templomokban, népes gyülekezetek előtt a hibákat együtt látom meg az erényekkel s mindennek megbecsülését hirdetem.

Nem, az én sorsom már csak ez: lenni kevesek megértettje, többeknek kovász, sokak lelkében tövis. Jövőnek magját hordozom, nem a jelennek véres testét."

Balázs Ferenc gondolatai „A Rög alatt” c. kötetéből.

Új könyv az Unitárius örökségről

Az Akadémia Kiadó 1988-ban értékes művet adott ki: *"Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén"* címmel. Szerzője: Balázs Mihály. Ez a könyv minden érdeklődőnek érdekes és tanulságos olvasmány; ha nem is történész vagy teológus írta, miként jelen sorok írója sem az.

Lebilincselő. Nyomon követni, mint épült fel Dávid Ferenc unitarizmus, mely korabeli gondolkodók hatottak rá, illetve állottak kölcsönhatásban vele. Elsőben Sozzini Leliót és Servet Mihályt kell említeni, de nem szabad megfeledkezni Gregor Pavelről, a lengyel unitarizmus kiemelkedő személyiségéről sem. A kialakuló erdélyi unitarizmus ugyanis kapcsolatban állott a lengyel unitáriusokkal, s kölcsönösen hatottak is egymásra, habár a lengyelek fejlődése, valamint tanaik, később eltértek erdélyi hittestvéreiktől több pontban. Természetesen több tekintélyt említhetünk meg, így Palasologus Jakabot, vagy Ochino Bernátot, kiknek vonatkozó nézeteit, a maguk helyén ismerteti a könyv. S főleg meg kell még említeni Castellio Sebestyént, kinek nagy része volt a később említésre került toleráns felfogás kialakulására.

A könyv ismerteti a szentháromsággal kapcsolatos téziseket, de szól a keresztséggel kapcsolatos hittételek alakulásáról is. Ismerteti Dávid Ferenc véleményét a keresztesítés, újrakeresztesítés, felnőttkeresztesítés problémáit illetően. Megemlíti Jézus újrakezdetének értelmezését, valamint azt a kérdést, hogy Jézus öröktől létezett-e? Mindezen és még más problémák tekintetében is gondos válogatás, idézetek tárják eléünk egyes korabeli nagynevű egyházi tekintélyek — köztük Dávid Ferenc — magyarázatait. Nagy figyelmet érdemel itt Dávid Ferenc ismételt nézete, miszerint az Ótestamentum értelmezésénél az Újtestamentumból kell kiindulni.

Igen érdekes a szociáletikai kérdésekkel foglalkozó fejezet. Az anabaptizmus felé hajló, Krisztus szegénységét túlhangsúlyozó felfogás torzulásokhoz vezetett, melyek alól a lengyel unitarizmus sem volt mentes. Ily túlzások nem találtak az erdélyieknek visszhangra, kik nem kívántak hasznát húzni a társadalmi feszültségekből, mint ahogy a túlzó puritanizmust sem vállalták. Utóbb a lengyelek a világi felsőséget elvetették. Ez az erdélyiektől (Blandrata) távol állott. Az erdélyi unitáriusok hitüket a reformáció betetőzésének tekintették. Mindezek tekintetében ismerni kell, figyelembe kell venni Erdély és Lengyelország korabeli eltérő helyzetét.

Dávid Ferenc ellenezett minden maximalizmust. Míg pl. Gregor Pavel minden haszonszerzést elítélt: Dávid csak a csalárd kereskedést utasította el. Mindezen különbözőségekre ellenére, az erdélyiek törekedtek a lengyelekkel való konszenzusra.

A szerző kutatásai annak megállapításához vezették, hogy az erdélyi unitarizmus állandó megújulásának egy

fázisában sem tartalmazott társadalmi bomlásra irányuló elemeket.

Különös figyelmet igényel az erdélyi unitáriusok toleranciát érintő állásfoglalása. A vallási vitákban — vallja Dávid Ferenc — nem lehet erőszakot alkalmazni, Isten igéit tűzzel-vassal hirdetni. Csodálkozik ellenfelei vadságán. A tévelygőket gondozni kell; részesüljenek az ellenfelek tisztességben és megbecsülésben. Rá kell mutatni ezen nézetek és Castellio tanításainak hasonlóságára. Dávid Ferenc az utóbb említett véleményét nyilván ismerte. Nevezett saját korának tudatlanságát marasztalja el, nem mintha elhanyagolnák a tudományokat és művészeteket, hanem mert ezekben nincs igazi istenszeretet. Gondolatsora elvezet az aureum saeculum (aranykor) várásához. Tűrjék el egymást a keresztények, hisz mindannyian Krisztusban hisznek. Tarthatatlan, hogy az eltérő gondolkodásúak egymást eretnekeknek tartják!

Az unitárius elvárás az igazságba vetett hit. Bíztak igazságukban, elutasították a vallási gyűlölködést, hiszen végül győz majd az igazság. Ennek terjesztése feladata az egyházaknak, nem pedig a másként gondolkodók kiátkozása és máglyára küldése. Emelné a viták színvonalát a dogmák minimálisra csökkentése, ez közelebb vinne az igazság győzelméhez. Hittek az igazságban rejlő erőben, s ennek következményeként az igaz tan diadalában. Ezért kerülték az erőszakot, a hatalom igénybevételét — pedig idejükben a hatalom mögöttük állt (János Zsigmond fejedelem és környezete).

Mindez azért igen figyelemreméltó, mert volt oly nézet — s ez különösen a XVI—XVII. században terjedt el, de ma is sokan vallják, hogy a toleranciát és vallásszabadságot az elnyomott kisebbségek hirdetik csupán.

A kor zajló eseményei miatt, az optimista elvárások nem igazolódtak, s az unitáriusoknak érezniük kellett számbeli kisebbségük következményeit. Ezért hangoztatták — közeledni kívánva a többi protestáns egyházhoz — a reformációhoz való tartozásukat. Az idők nehezre fordultak, ahogy Dávid Ferenc írta Palaeologusnak: oly időket élünk, midőn nem lehet többé az igazságot biztonságban hirdetni.

A vallási türelemhez való páratlan következetesség — vonja le a könyv érdemes szerzője következtetését —, amely e kornak akkor kivételes, mondhatnánk úgy is, hogy modern felfogását vetíti a jövőbe, igazi, maradandó értéknek bizonyult.

Mi pedig, kik e könyvet olvastuk, azzal az érzéssel tesszük ezt le, hogy az eltelt négy évszázad alatt több örömdetes lépés történt, de még ma is hangot kap nemzetközi konferenciákon néha olyan retrogád nézet, mely ellene van a vallásszabadságnak.

Latin György

HARMINC ÉVVEL EZEELŐTT TÖRTÉNT...

Bodor Pál Goromba utópia c. folytatásos emlékezéséből idézzük az alábbiakat, melyek a Magyar Nemzet 1989. júl. 28-i számában jelentek meg:

1959-ben, a Gheorghiu-Dej vezette párt akkori egyik titkárának, bizonyos Nicolae Ceausescunak a vezényletével a kolozsvári (magyar) Bolyai Tudományegyetemet egyesítették a kolozsvári (román) Babes Tudományegyetemmel. Az indoklás: "az elszigetelődés felszámolása, az egy fedél alatti testvériség megerősítése". A Bolyai Egyetem vezetői, tantestülete és diákjai, valamint az egész romániai magyarság ígéreteket kapott, miszerint az egyesített Babes-Bolyai

egyetemen belül a magyar nyelvű oktatás mindvégig megőrzi pozícióját. Azaz egyenrangú marad a románul, tiszteletben tartják a százalékos számarányt a tantestületben és a diákság tekintetében, s a vezető tisztségek betöltésekor is. (Tudni kell ehhez, hogy a harminc évvel ezelőtti Bolyai Tudományegyetem egy korszerű, és főként "teljes körű" egyetem volt.

Nos, az egyesített egyetem nevét néhány éve megváltoztatták; Babes-Bolyai helyett (ami, ugye, emlékeztetne arra, hogy egy román és egy magyar egyetem egyesítéséből született), Kolozsvári Tudományegyetemnek hívják — ami, persze önmagában még nem lenne nagy baj. Még talán az sem, hogy — természetesen — az elmúlt 30 tanévben

még véletlenül sem volt, egyetlen egyszer sem, magyar rektora az egyesített egyetemnek. Azt azonban még a legszkeptikusabbak, a román hatalomban legkevésbé sem bízó sem hitték volna el harminc esztendővel ezelőtt, az egyesítéskor, hogy 1989-re már csak egyetlen tanszéket oktatnak itt magyarul. Azon a tanszéken, amelynek esetében még nem találtak ki ugyanis, hogy miképpen oktathatna románul. A magyar nyelvet és irodalmat tanítják tehát magyarul — ám de, hogy ennek se örömdjen senki, a végzett diákokat, magyar tanári diplomával a zsebükben, az esetek elsőpró többségében szín-román vidékre helyezik dolgozni. Természetesen nem magyartanárokként, hanem a kötelezően felvett másik nyelvű szakjukban.

A GONDOLKODÁS KIHÍVÁSA A MAI KERESZTÉNY EMBER SZÁMÁRA

A fenti címen rendezett érdekes és teológiai is nivós konferenciát a Schweizerischer Verein für Freies Christentum (vagyis a Svájci Szabad-
elvű Keresztények Szövetsége) júl. közepén, Genfben.

A résztvevők főként Svájcban, Hollandiából, Franciaországból, s az NSZK-ból érkeztek, de örvendek volt, hogy a politikai értelemben vett Kelet-Európából is négyen vehettek részt: Milos Mikota Csehszlovákiából, dr. Erdő János és dr. Szabó Árpád kolozsvári professzorok és jómagam.

A négynapos rendezvény a sok neves professzor előadásával, talán túl sokat akart markolni, de úgy érzem, a mondástól eltérően, sokat is fogott.

A mindennapokat áhítatok vezették be, majd ezt követték az előadások, csoportmegbeszélések és plenáris ülések.

Két előadást külön is ki szeretnék emelni, az egyiket egy svájci protestáns lelkész tartotta, Ursi Tanner-Herter, aki gyakorlati lelkészi munkájából adódóan igazolta azt, hogy a szív, az érzelmek mellett, mennyi gyakorlati, gondolati tapasztalatra van szüksége a lekipásztornak munkája végzése során.

"Az isteni gondviselés is kihívás a ma embere számára. Az isteni gondviselés, vagy kegyelem a mi gondolkodásunk kiindulópontja kell, hogy legyen" — mondotta. A lelkész hangsúlyozta a hitoktatás fontosságát, ahol a gyermekeket gondolati, logikai úton kell sokszor eligazítani a hit dolgaiban is.

Albert Schweizer például a gondolkodáson keresztül maradt meg kereszténynek. Mi a gondolkodáson keresztül kerülünk közelebb egymáshoz és közelebb a végső igazsághoz.

A másik kiváló előadó William McMillan, belfasti unitárius lelkész volt. Előadása, márcsak az északir helyzet ecsetelésével is sokkoló volt. Biztos válaszok helyett inkább kérdéseket vetett fel: Mi a megoldás? Mit mondjon híveinek? Hogyan fékezze le az elszabadult indulatokat? Hogyan prédikáljon keresztény szeretetről ott, ahol nap, mint nap ártatlanokat gyilkolnak meg a terroristák? "Ha nem vagy elég óvatos, ágyban fogsz meghalni" — ezzel zárta beszédét a neves északir teológus.

Az egyik este a genfi szabadelvű gyülekezet vendégeként, sétahajózáson vehettünk részt a Genfi-tavon, maradandó élményt nyújtva ezzel.

Hálásak vagyunk a rendezőknek, svájci testvéreinknek és barátainknak, nevezetesen Peter Niederstein lelkész úrnak és feleségének, Brigitte-nek, Max Ulrich Balsiger lelkészelnök úrnak és Bernard Reymond lausanne-i professzor úrnak, a kiváló szervezésért, a sok figyelmességért.

A záró áhítat után André Gounelle, montpellier-i teológiai professzor be-

jelentette, hogy egyeteme dr. Szabó Árpád kolozsvári professzort díszdoktorrá avatja. Ugyanakkor sajnálatát fejezte ki, hogy a jelenlegi politikai helyzet miatt, bizonytalan, hogy az ünnepséget mikor tudják megrendezni, ha erre sor kerülhet egyáltalán. A konferencia után az lett az érzésem, hogy túl a sok értékes előadáson, beszélgetésen, a személyes kapcsolatokból is feltöltődhetünk, hisz olyan emberek voltak együtt, akik azonos hitet vallanak, azonos érvekkel, és életútjaik is egyazon cél felé mutat. Befejezésül Piter Niederstein áhítatából idéznék egy elgondolkodtató és felelősségre szólító mondatot:

"A földet nem szüleinktől örököltük, hanem gyermekeinktől kölcsönözzük."

Orbókné Szent-Iványi Ilona

I.R.F.

AZ UNITÁRIUS ÉS SZABADELVŰ KERESZTÉNY IFJAK KONFERENCIÁJA

Idén nyáron a konferenciát Anglia tövidékén egy kisvárosban, Arnsideban tartották júl. 15—22-ig.

Az International Religious Fellowship (Nemzetközi Vallási Közösség) találkozója Nagy-Britannia, NSZK, Svájc, Hollandia, az USA, Csehszlovákia és Magyarország fiataljai vettek részt.

A konferencia témája az "Előadóművészet" volt. Mi magyarok viszonylag nagy számban, heten vettünk részt: Csegezi Árpád, csoportunk vezetője (akit tavaly alelnökké választottak), Kovács Levente keréztanár, Felhős Koppány és Mártonffy Bálint tanulók, Kaveczki Katalin és Zoltán valamint jómagam.

Londonból Arnside-ba késő délután érkezünk meg, az utazás fáradalmait zenéléssel, énekléssel feledtettük el. Az ismerkedési est után következett a "zászlófelvonás", ahol minden ország képviselői nemzeti zászlóikat kezükben tartva elénekeltek hazájuk himnuszát.

Az első nap zenével foglalkoztunk, Alan Dawson angol IRF-tag édesapja

A konferencián részt vett fiatalok kiránduláson, a hegycsúcson

vezetésével. Az ő előadása után kisebb csoportokban kimentünk a természetbe "hangokat gyűjteni" és aztán azokat bent a teremben előadtuk különböző hangszereken. Akik talán most fognak életükben először hangszert a kezükben, szintén részesülhettek a közös zenélés örömeiben. A természeti hangok utánzásán túl komponálással is megpróbálkoztunk több-kevesebb sikerrel.

A második napon nemzeti delegációk tanácskozása folyt, majd szabadidő programokon vettünk részt, egy tónál fürödtünk, napoztunk. Este Alan Williams (szintén angol IRF-tag) gitár- és mandolinjátékára és énekére skót és angol táncokat tanultunk a homokos tengerparton.

A harmadik nap témája a dráma volt. Meghívott előadó irányításával elemeztünk néhány darabot, majd eljátszottuk azokat. Este árverés volt azokból az érdekességekből, amelyeket a küldöttek hoztak magukkal. Az árverés teljes bevétele a Kelet-Nyugati Alapba került és az erdélyi menekültek megsegítését szolgálja.

A negyedik nap szabad volt és egy gyönyörű hajókirándulást tettünk a Conisten-tavon.

Ötödik nap, csütörtökön egy tánc-tanártól mozgáselemltet tanultunk. Utána részt vettünk három megbeszélésen, ezek programjai voltak: IRF a jövőben; a jövő év konferenciája és a vezetőség megválasztása.

Az IRF a jövőben című tanácskozáson elfogadták, hogy a kapcsolatokat szélesíteni kell nemcsak Európában, hanem más földrészek népeivel is.

A jövő év konferenciájáról szóló megbeszélést Csegezi Árpád vezette és elmondta a résztvevőknek, hogy a magyarországi 1990-es konferencia megszervezése hogyan halad. Ennek fő szervezője, Kovács Levente ismertette az első hét színhelyét és a második hét (magyarországi túra) útvonalát, programjait.

Az új vezetőség egy-egy helyére több jelöltet választottunk, akiket másnap a konferencia elé terjesztettünk szavazásra. A szavazás eredményeképp a konferencia elnöke továbbra is Richard Rathbone. Az új alelnök Kaveczki Katalin és a vezetőség tagjai közé választottak engem is. Így a magyarországi konferencián a vezetőségben két magyar fiatal vesz majd részt.

A záróünnepen a nemzeti delegációk egy-egy dallal búcsúztak a többiekől. Este a régi vezetőség elköszönt, átadta a helyét az újnak. A magyar küldöttség átvette az IRF-zászlót és megköszönte, hogy részt vehetett ezen a csodálatos angliai konferencián.

Reméljük, hogy jövőre nekünk is hasonlóan érdekes konferenciát sikerül szerveznünk és kérünk minden unitárius fiataalt, hogy legyenek segítségünkre az előkészületekben, és jöjjenek el a rendezvényre, hogy minél többen lehessünk együtt.

Tóth Ádám Balázs

Amerikai UUA-ösztöndíj

Californiában élve, Amerikáról kellene írnom; az itteni unitáriusokról és unitarizmusukról, amin mi bizony elcsodálkozunk. Mint ahogy ők is csodálkoznak rajtunk, vagy talán egy kicsit csodálnak minket. Ezt lép-ten-nyomon tapasztalom, valahány-szor unitáriusokkal, unitárius gyüle-kezettel találkozom. Ha valamikor, akkor most igazán alapos okom van ezt érezni és első tudósításomban "hazabeszélni".

Alig néhány napja kaptuk meg a hivatalos értesítést Bostonból, hogy az Amerikai Unitárius Universalista Ösztöndíjbizottság megítélte azt a teljes összeget, amit férjemmel, dr. George Williamsszal megpályáztunk öt könyv — öt unitárius magyar könyv — kiadására. A vállalt munka nagyságához képest a megpályázott ösztöndíj persze szerény, éppen csak a nyomdai költségeket fedezi, de hát ez a lényeg. A munkát, mint gyönyörűsége közös munkát elvégezzük mi: én, ahol szükséges, a fordítást, George a szerkesztést, sajtó alá ren-dezést. A csoda-computerek nagy se-gítségünkre vannak. Hogy mennyire fontos amerikai testvéreinknek az er-délyi és magyarországi unitárius val-lás és egyház minden lehető úton való támogatása azt bizonyítja, hogy mi voltunk az egyetlenek, akiknek a bizottság módosítás nélkül fogadta el pályázatát, valamennyi javasolt könyv nyomdaköltségét megszavazta. Végtelenül hálás vagyok és indokolt-nak érzem örömről, mint közér-dekűt otthoni unitárius testvéreink-vel is megosztani.

De milyen könyvekről is van szó? A magyarországi vonatkozásúval kezdem, amit meglepetésnek szán-tunk: dr. Ferencz József az unitárius vallás magyarországi történetéről a Chicago-i Meadville-Lombard Egye-temen 1969-ben tartott angol nyelvű előadássorozatát dr. George Williams "felfedezte" és az anyag sajtó alá rendezése most folyik. Egy hasonló, erdélyi vonatkozásúval együtt, a könyvek megjelenését az 1990-es IARF-világkongresszusra tervezzük.

A többi három könyv szerzője édesapám, Gellérd Imre. Kétkötetnyi doktori disszertációja: Az unitárius prédikációirodalom története a 16. század és a 19. század vége között négy évszázad hatalmas kéziratanya-gának feldolgozása. Erre, mint iro-dalomtörténeti ritkaságra, hűzaggpótló munkára a Magyar Tudományos Akadémia is felfigyelt. Mivel itt, az USA-ban, főleg az UU egyház veze-tősége részéről óriási volt az érdek-lődés ezen unitárius szellemi kincsek iránt, nekiláttam lefordításuknak. Nem lehet senki próféta a saját ha-zájában: így ezek angolul fognak először megjelenni ugyancsak 1990-re, mely édesapám születésének 70., halálának 10. évfordulója is egyben. Az egyetlen magyar nyelvű könyv édesapám Erdélyszerte közkezen for-gó kézirat predikációiból három-százat fog kötetbe foglalni.

Az Isten áldása ez úgyön — az unitarizmus történelmi-szellemi "tis-

ta forrásainak" világméretű köz-kincse tételén — nyilvánvalóan megmutatkozott. Köszönetképpen csak imádkozni tudok, hogy az Isten áldja meg eszközeit is, az amerikai unitá-riusok nagylelkűségét, felénk ki-nyújtott kezét és férjem kezdemé-nyező, önfeláldozó munkáját. És adja meg a folytatást: az édes anyanyelvi kiadásokat is, valamikor...

dr. Gellérd Judit

Az IARF tavaszi tanácsülésén részt vett Huszti János püspökről fénykép jelent meg az IARF Hírekben. Mellette ül fia, Alpár és Mikó Lőrinc kolozsvári egyházi tanácsos

JOHANITA LOVAGOK

A Johanita lovagrend kevésbé is-mert a fiatal generáció számára, hisz a háború után ezt is betiltották ha-zánkban. A Johanita rend protes-táns, karitatív, segítő, ápoló rend-ként alakult a Szentföldön, a kato-likus Máltai lovagrend megfelelője-ként. Az emigrációs magyarság a háború után is fenntartotta a rend magyar tagozatát.

Jeles nap volt a rend életében 1989. aug. 26-a, amikor is több ma-gyarországi és emigrációs magyar Johanita lovagot avattak, a burgen-landi Örszigeten.

Szeretettel gratulálunk a felavatott lovagoknak, akiknek vállára először terítették rá a fekete palástot, rajta a 8 ágú Johanita kereszttel.

Az ünnepségen unitárius lovagot is avattak ifj. dr. Gyergyay Ferenc kölni orvos személyében, ki ősi erdélyi unitárius családból száрма-zik.

A magyarországi lovagok közül, külön is köszöntjük dr. Fabiny Tibor evangélikus professzort, kit híveink közül is sokan ismernek.

Istenhez közel a Casa-ban

A Heks által fenntartott ökumeni-kus Casa Locarnoban az idén az uni-tárius egyház képviselőjében alul-írottak vettek részt a felajánlott he-lyeken

A Locarnoban töltött napok béké-sen, földrajzilag és lelkileg Istenhez közel teltek el.

Földrajzilag azért, mert az Alpok több ezer méter magas csúcsai vettek körül bennünket, s lelkileg azért, mert minden nap más egyház szer-tartásával, más-más nyelvű bibliai idézettel köszöntöttük Istent és a napot.

A Casa ökumenikus szelleme az első nap megragadott minket: a többféle nemzetiségű, többféle fele-kezetű lelkész és nem hivatásos gyü-lekezeti munkás nagyszerűen meg-értette egymást.

A vendégekkel és a vendéglátókkal nyelvtudásunkat felhasználva, angolul és németül, illetve olaszul és oro-szul beszélgettünk.

A Casa háziasszonya — Frau Keller — a hagyományokhoz híven minden nap felkért egy vendéget sa-ját egyháza szerinti vallásos szolgál-atra, amelyet a megtisztelő kérés alapján (nem lelkészként is) elvé-geztünk egy napon. Tekintettel a kül-lönböző nyelvű és felekezetű vendé-gekre, aktuális bibliaidézetek a magyar mellett német nyelven is el-hangzottak. Áhítatunk alapját a Fil. 2. 5—11.; az 1. Kor. 12: 12—14 és 25—27-ig terjedő versek szolgálták.

Szertartásaink keretét egyházunk régi zsoltárai adták, amelyeket kö-zös énekléssel magyar nyelven mu-tattunk be: unitárius énekesköny-vünk 33. sz., 60. sz. és 189. sz. éne-keit.

A beutalt francia vendégek érdek-lődéssel fordultak a Kelet-Európából érkezettek felé, napi aktuális kérdé-seket tettek fel, amelyek nem voltak politikai töltéstől mentesek. Tekin-tettel arra, hogy az ökumenikus kör-nyezetben nem lett volna helyes bár-milyen szempontból határt vonni a vendégek között, mi az érdeklődést felhasználva, egy este egyházunk tör-ténetét mutattuk be, Dávid Ferenc egyházalapító munkásságából kiin-dulva az érdeklődőknek beszámol-tunk egyházunk mai arculatáról is.

Vasárnaponként a közeli evangé-likus Monti-templomban vettünk részt az istentiszteleteken. Istentisz-teletek után az evangélikus gyüleke-zet vendégül látta termében a Casa-ból érkezőket. A felszolgált kávé mellett ismerkedtünk egymás egy-házával, országával. A beszélgetések kellemes légkörben, barátságos, ben-sőséges hangulatban folyik.

A Casa intézménye, ökumenikus szelleme bizonyíték arra, mennyiféle nemzetiségű és felekezetű ember tud egymás közelében, egymással együtt-működve létezni.

dr. Kádár Ildikó és Muszka Ibolya Éva

Dr. Kovács Lajos püspök

Angliai magyar barátaink, Kereki Gábor és felesége, valamint Soós András és felesége szeretettel látták vendégül az angliai IARF konferencián részt vevő erdélyi és hazai küldötteket. Köszönjük nekik a korábban az Unitárius Élet és a menekültek javára több alkalommal küldött jelentős adományaikat.

Halottak napján, nov. 1-én (szerdán) délután 6 órakor a Nagy Ignác utcai templomban emlékstentiszeletet tartunk.

Hírek

Petőfi-szobrok hazánkban és a határainkon túl c. szép képes összeállítás jelent meg dr. Varjas Károly összeállításában. Szól Márkos András alkotta és Székelykeresztúron 1949. júl. 31-én felállított Petőfi-szoborról is, az évfordulóra Varga Lajos kedves barátunk hívta fel figyelmünket.

Mark Palmer, az USA magyarországi nagykövete érdekes és számunkra értékes nyilatkozatot adott egy amerikai újságírónak. A nagykövet a külföldi vallási vezetőknek azt a tanácsot adja, hogy támogassák a hazai egyházakat, a lelkes munka erősítésében.

Fazakas Dénes, volt oklándi lelkész, egy ausztriai faluból adott magáról életjelt. Címére megküldtük az U. Élet legutóbbi számait.

Az Anyanyelvi Konferencia megnyitóján, melyet Kecskemétre a magyar tv is közvetített, Bartók Béla főgondnokunk mint az anyanyelvi védnökség vezető tagja köszöntötte a számos országból egybegyűlt fiatalokat s ismertette előttük a hazánkban folyó változásokat és szölt a határainkon túl élő magyar testvéreink számáról sorsáról is.

85. életévét töltötte be Vujicsics Dusan szerb ortodox vikárius, aki ezen alkalomból felmentését kérte tisztebeli German belgrádi ortodox pátriárkától.

Kovács Gábor és Buksa Márta júl. 6-án a Nagy I. u. templomban tartott esküvőjükön Bencze Márton püspökhelyettes szolgált. A szülők örömeiben osztozunk, a fiataloknak sok boldogságot kívánunk.

Athénban, görög földön Kodály-szimpoziumot rendeztek, melyen részt vett és beszédet mondott aug. második felében Bartók Béla főgondnokunk is.

A farsori evangélikus gimnázium ünnepélyes évnitő istentiszteletén a megnyitót dr. Glatz Ferenc művelődési miniszter tartotta. Az ünnepségen egyházunk képviselőjében részt vett Bartók Béla főgondnok és Huszti János püspök. A jeles intézetnek három unitárius növendéke is van.

Tragikus körülmények között elhunyt a beregi unitárius szörvány egyik alapító tagja, Torma Miklós. A szűkebb család kívánsága szerint szülőfalujában, Ajakon temették el.

Felhős Koppány, az IRF magyar delegációjának beregi tagja élménybeszámolót tartott angliai és irországi kirándulásokról a beregi fiataloknak. Az élménybeszámolót számos fényképpel illusztrálta. Mély benyomást tett rá a nyugati unitáriusok liberalizmusa és szabadelvűsége.

Felhős Szabolcs szörványgondnok díszöségét állt az unitárius Gimes Miklós sírjánál, a nemzeti gyásznapon, 1989. jún. 16-án a Hősök terén.

SZIMULTAN címen ismét szerepelt unitárius a Magyar Televízió, 1989. aug. 29-i adásában. Feyér Zoltán és Pápai Judit szerkesztők Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkészről hívták meg a műsor egyik résztvevőjeként, ahol az egyházak szociális és ifjúsági munkájáról volt szó. Az adásban megszólalt riportbetétként Nyitray Levente kocordi lelkész is.

Dr. Kacziba József, katolikus püspök 75 éves korában váratlanul elhalt. A Győri Egyházmegye megyéspüspökeként kezdte meg püspöki működését, de egyháza budapesti szolgálatra hívta el. Évek óta az Actio Catholica elnöki teendőit látta el és a Katolikus Püspöki Kar munkájában is tevékenyen részt vett. Lapunk zártakor temetésének időpontját még nem ismertük.

Örömmel adunk hírt arról, hogy a Magyar ENSZ Társaság püspökünket, Huszti Jánost, a Kormányzó Tanács tagjává választotta.

Mély részvét mellett temették július 17-én az Új-Köztetetőben a 86 éves korában meghalt Kozma Jánost, aki pestlőrinci egyházközségünk tagja volt.

Egyike volt azoknak, aki részt vett az 1936-37-es pestlőrinci templomépítés munkájában. Közel egy fél évszázadig presbiterként, de néhány éven keresztül az egyházközség gondnokaként állandó résztvevője és segítője volt egyházi életünknek. Emlékét az egyházhoz hű unitáriusok között őrizzük.

Özv. Orbán Nagy Józsefné, néhai férje születésének 100. évfordulója emlékére 1000,— Ft-ot adományozott az aug. 6-iki istentiszteleten.

A jó Isten segítsen meg a régiekre való emlékezésünkben s legyen velünk mindennapi munkánkban.

BERTA NÉNI ÉS LEÁNYA, MÁRIA.

Az idősebb nemzedék, főként az egykori Hőgyes u. unitárius diákokon lakói jól emlékeznek Berta néniire. Szegény székely leányként került Budapestre, éveken át sok-sok fiatalnak ruhát javított, mosott, segített, ahogy tudott.

Leánya Mária, akit mint opera- és dalénekesnőt — korábban egyházi kántort sokan ismertek. Férjével és gyermekeivel 1957 első hónapjaiban elhagyta hazánkat és azóta Svájcban él. Az ő élete is tele volt gondokkal. Három gyermeke számára megírta édesanyja és saját élete történetét. Ennek egy példányát megküldte egyházi levéltárunknak.

Lapunk következő számaiban ezekből fogunk néhány részletet bemutatni.

Az országgyűlés szociális és egészségügyi bizottságán belül Péterfy Réka vezetésével létrehozták a családvédelmi albizottságot.

Kell-e egyházügyi törvény címen érdekes okfejtés jelent meg a Magyar Nemzet 1989. aug. 29-i számában. Dr. Sályom László, ELTE professzor úgy véli: "Az állam és az egyház különválasztása eddig is ki volt mondva, de valóban, az egyház volt, a legjobban ellenőrzött, a leginkább kordában tartott szervezet. Ha általában van jogrend és általában van szabadság, akkor az egyháznak is lesz szabadsága."

Szporni Zsuzsanna és Badóczy András (Hamburg) július 29-én a Hőgyes utcai templomunkban, népes gyülekezet jelenlétében tartották esküvőjüket. A szertartáson Bencze Márton lelkész-püspökhelyettes szolgált. Szeretettel gratulálunk az ifjú párnak és osztozunk a szülők örömeiben.

Badóczy Zoltán (Hamburg), ki gyakran megfordul körünkben és templomunkban, 1000,— Ft-ot adományozott az Unitárius Élet javára. Köszönjük, hogy évről évre rendszeresen támogatja lapunkat. Fia és menyee, mint új házaspár, a szülői szeretetre és a jó példa gyakorlására kapnak indíttatást. És köszönjük az Egyházközségnek nyújtott 3000,— Ft támogatást.

Néhai Pál József emlékére felesége és gyermekei pünkösdi másodnapján 1000,— Ft-tal járultak hozzá az úrasztala megterítéséhez. Áldás emlékére! Köszönet az adományozóknak.

Néhai Kriza Kálmán és Tófalvi Sándor atyáinkra emlékeztünk, haláluk első évfordulóján a Hőgyes utcai templomunkban aug. 6-án. A jelenlevő családtagokkal együtt szeretettel gondoltunk rájuk. Köszönjük az ez alkalomból nyújtott külön adományokat.

A PANORÁMA 1989. szept. 4-i adásában, az erdélyi helyzet ismertetése során a nézők szép képsorokat láthattak dr. Szász Dénes, székelyudvarhelyi unitárius lelkészről szolgálatában, amint konfirmálta az ifjakat és Úrvacsorát osztott a gyülekezet tagjainak. Örömlőre szolgált a sok szép székelyruhás, unitárius gyermeket látni.

Olvasóink figyelmét felhívjuk, hogy a TV1 okt. 20-án, este 20.05-kor kezdődő Új Hullám c. műsorára, melyben Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész is szerepel.

Dr. Botár Géza ny. belgyógyász főorvos, szakíró, 77 éves korában hosszabb szenvedés után márc. 15-én meghalt. Temetése a Farkasréti temetőben történt dr. Ferencz József és Szent-Iványi Ilona szolgálatával. Édesapja, az aranydiplomás Botár Imre történetíró volt, akinek Kelemen Lajossal éveken át folytatott értékes levelezése egy sajnálatos baleset következtében megsemmisült. Az elhunytat özvegye, gyermeke és az unoka gyászolja egyházunkkal együtt.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

Felelős szerkesztőhelyettes

Szent-Iványi Ilona

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Telefon: 111 2801

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámmal.

Évi előfizetési díj 60,— Ft

Egyes szám ára 10,— Ft

Index: 25 842

MTESZ Házinyomda — 89.1367 Budapest, 1989
Felelős vezető: Boncz Gábor

HU ISSN 0133—1272